

Professionsprojekt 3. årgang

Demokrati i skolen

Underviser: Annette Jäpelt

Fag: Natur og teknik

Afleveret den 27/2 2012 af Heidi Storm, studienr 21109146

Indhold

Demokrati i folkeskolen	2
Problemformulering.....	2
Opgavedisposition	2
Metodevalg	3
Dataindsamling	3
Videnskabsteori	3
Folkeskoleloven	3
Elevernes medbestemmelse	4
Børnerådet.	5
Medbestemmelse i 4. kl.....	6
Praktik på Naturama.....	6
Konklusion	8
Litteraturliste	9

Demokrati i folkeskolen

I læreruddannelsen snakker vi meget om demokratisk dannelse og medborgerskab og vi bliver undervist i Kristendom, livssyn og medborgerskab. Faget skal give os et bedre indblik i, hvad det vil sige at være medborger i et demokratisk samfund. Hal Koch er et af de navne vi støder på, når vi taler om demokrati. Hal Koch mente at deltagelse i demokrati var en vigtig del af vores medborgerskab¹. Men det forudsætter at mennesker kan og vil tænke og handle ud fra et eget ansvar og at de kan betragte andre mennesker som et medmenneske. Demokrati var ikke en styreform, men en livsform for Hal Koch, hvor samtalen var et vigtigt element. Men Demokratiet blev ikke ved med kun at være politisk, det er med tiden blevet kulturelt og socialt. Demokratiet i folkeskolen handler f.eks. om elevernes indbyrdes forhold, forholdet imellem lærer og elev og ikke mindst elevernes indflydelse på deres undervisning². Men hvordan ser det ud med indflydelsen på undervisningen, er vi gode nok til at inddrage eleverne i deres egen læring.

Problemformulering

Får eleverne i folkeskolen mulighed for medbestemmelse i undervisningen?

Opgavedisposition

Min opgave bliver en teoretisk opgave, som bliver understøttet af empirisk undersøgelser. Jeg vil ind og se på hvad der står i folkeskoleloven omkring demokrati i folkeskolen og medbestemmelse. Derudover vil jeg komme ind på, hvordan eleverne kan have medbestemmelse og se på, om de så også har medbestemmelse i undervisningen. Til sidst vil jeg ud fra mit eget undervisningsforløb på Naturama, komme ind på hvordan man kunne give eleverne medbestemmelse i forløbet.

¹ Demokratikanon, 2008, side 72

² Andersson, Matti, 2006, side 9

Metodevalg

Min opgave er delvist empirisk, hvor jeg ud fra undersøgelsen kommer med nogle svar. Derudover benytter jeg mig af undersøgelser, hvor jeg ud fra antagelser, påstande og logisk argumentation forsøger at finde frem til om folkeskolerne lever op til deres forpligtelser.

Dataindsamling

Min opgave er skrevet ud fra primære data, spørgeskema som eleverne har besvaret og sekundær data. Jeg har søgt mine informationer på internettet i form af artikler og jeg har også benyttet mig af faglitteratur. Jeg mener at jeg har valgt de artikler, hvor validiteten er i orden. Dog må jeg erkende at min empiriske undersøgelse er for smal, så den har ikke den fornødne validiteten. Men jeg vælger at bruge den alligevel, da den giver mig et billede af den pågældende skole.

Videnskabsteori

Jeg har en fortolkningsvidenskabelig tilgang til min opgave, idet jeg mener at det ikke er muligt at være fuldstændig objektiv. Jeg har modtaget undervisning i demokrati i folkeskolen og medborgerskab, så derfor vil det ikke kunne undgås, at jeg ud fra egne holdninger danner en konklusion om, hvorfor eller hvorfor der ikke er medbestemmelse i undervisningen. Derudover søger jeg min viden om dette emne gennem fortolkninger af allerede skrevne tekster, og med basis derfra vil jeg løse min problemformulering.

Folkeskoleloven

I folkeskoleloven af 2009, står der i § 1, stk.2 at eleverne skal forberedes til at være deltagende, have medansvar og derfor skal skolens virke ligge op til åndsfrihed, ligestilling og demokrati. Folkeskolen skal give eleverne lyst til at lære mere og fremme den enkelte elevs alsidige udvikling³.

I § 18 stk. 4 står der ligeledes at eleverne i samarbejde med læreren skal planlægge, hvilke emner, metoder og arbejdsformer de ønsker at arbejde med.

³ Uvm, kap 1, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=133039#K1>

Det er ikke kun i folkeskoleloven at vi kan finde paragraffer, hvor der står at børn skal have medbestemmelse. Danmark valgte i 1991 at tiltræde børnekonventionen. Børnekonventionen er ikke en lovgivning, så landene kan ikke blive straffet, hvis de ikke overholder den. Det er nogle retningslinjer som man har pligt til at overholde ellers kan de andre lande fordømme og kritisere en.

Børnekonventionen kan deles op i 4 grupper.

1. børnenes rettigheder
2. børnenes ret til udvikling
3. børnenes ret til beskyttelse
4. børnenes medbestemmelse (ytringsfrihed, medbestemmelse, indflydelse og deltagelse)⁴

I artiklerne 12 og 13 i Børnekonventionen står der blandt andet, at børnene skal have ret til at udtrykke deres mening, de skal have ytringsfrihed og skal have lov til at give udtryk for deres følelser. Dette skal respekteres i overensstemmelse med børnenes alder og deres modenhed.

Elevernes medbestemmelse

Det vigtigste udgangspunkt for at eleverne kan arbejde med demokrati og medbestemmelse er den enkelte klasse. Her kan eleverne føle sig trygge, da de kender hinanden indbyrdes og de kender også deres lærere.

For at eleverne kan være medbestemmende må de kende deres læseplaner, de kan gennemgå sammen med deres lærer, da læseplaner ofte kan være svære at læse. Ud fra læseplanen kan eleverne være med til at bestemme, hvilke emner de gerne vil arbejde med, hvilken arbejdsmetode de synes der skal anvendes, skal det gennemgås på klassen eller skal der arbejdes i grupper. Skal vi have lektier for til hver uge eller til hver lektion m.m.

Læreren fornemmeste opgave er at sørge for, at alle eleverne bliver hørt og at man sørge for, at det fælles emne er så bredt, at størstedelen af eleverne får dækket deres interesser⁵. Man kan

⁴ <http://www.boerneinfo.dk/b%3b8rnekonventionen/hvad+er+b%3b8rnekonventionen>

⁵ Lundis,1990, side74

ikke tilgodesee alle og den enkelte elev må lærer at acceptere dette, da denne elev højst sandsynligt vil blive tilgodeset næste gang. Selvom eleverne har medbestemmelse er det stadig læreren der skal stille krav og sætte rammerne, det er også lærerens ansvar, at man når de bestemte mål.

Børnerådet.

Børnerådet har i 2002 lavet en undersøgelse om, hvor vidt elever har medbestemmelse i undervisningen. De spurgte elever i 6. kl. om de synes de havde mulighed for at være medbestemmende i deres undervisning. Undersøgelsen viste at selvom der står i folkeskolen at elever og lærer skal samarbejde omkring planlægning af undervisning, så var der 54 % af børnene som ikke havde været med til, at planlægge deres egen arbejdsplan. 99 % af eleverne havde aldrig været med til, at vælge den bog de blev undervist efter og 58 % havde ikke været med til, at vælge de emner de skulle arbejde med⁶. Eleverne vil rigtig gerne have ansvar.

Børn vil gerne selv tage ansvaret for at lære noget i skolen. Det viser de os, når de peger på, at de selv har det største ansvar for om de lærer noget. (Børnerådet 2002, side 8)

Børnerådet spurgte eleverne, hvad der er det vigtigste som de gerne ville være med til at bestemme i undervisningen. Over halvdelen 52 % af eleverne synes, det er vigtigt at være med til at bestemme hvilke emner, de skal arbejde med i timerne. Motivationen i undervisningen kommer af at eleverne selv får lov til at være medbestemmende i valget af emner.

Men eleverne vil også gerne have lov til at være medbestemmende, når der skal besluttes om de skal arbejde i grupper eller individuelt. 61 % eleverne vil meget gerne selv vælge dem, de skal arbejde i gruppe med⁷. Her kan det også være en motivationsfaktor, som gør at eleverne får lyst til at lave gruppearbejde og bliver motiveret til at lære mere.

⁶ Børnerådet 2002, side 8

⁷ Børnerådet 2002, side 8

”Jeg tror vi har indflydelse på mange ting og alligevel ikke. Vi har nogen gange indflydelse på de emner vi har, men det er jo egentlig vores lærer, der bestemmer det i sidste ende”(Dreng i 6. klasse). (børnerådet 2002)

Medbestemmelse i 4. kl.

For at få en fornemmelse af om det stadig er et problem med elevernes medbestemmelse i folkeskolen, fik jeg 40 elever i 4. klasser på Østreskole i Svendborg til at svare på et spørgeskema, hvor de blandt andet blev spurgt, om de havde været med til at bestemme de emner, de arbejder med i faget natur og teknik. Alle 40 elever i 4. klasser svarede, at det havde de aldrig været med til. De blev også spurgt, om de havde været med til at bestemme, om de skulle arbejde i grupper eller alene⁸. Eleverne svarede stort set alle samme, at de havde snakket med læreren om det, men at det var læreren der bestemte.

Ud fra elevernes svar ser ikke ud til at eleverne på Øster skole i Svendborg har fået mere medbestemmelse. Eleverne har ikke på noget tidspunkt i natur og teknik fået lov til at bestemme et emne. Eleverne snakker lidt mere med deres lærer omkring, hvordan de skal arbejde med emnet, om det skal være i grupper eller individuelt. Men heller ikke her får de den store medbestemmelse, for det er læreren der bestemmer i sidste ende. Men efter en løs snak med en af lærerne, fortalte han at eleverne ikke er gamle nok til at være medbestemmende, de ved simpelthen ikke nok i indskolingen og har svært ved at komme med nogle gode ideer. I stedet gik han ind for aldrig at have et helt fastlagt undervisningsforløb, for det var jo ikke sikkert, at eleverne ville samme vej som ham og han synes det er vigtigt, at man tager elevernes ideer op i løbet af undervisningen. På den måde giver han dem medbestemmelse i undervisningen.

Praktik på Naturama

I vores praktikforløb på Naturama, har vi da vi skulle planlægge vores undervisningsforløb snakket om elevernes medbestemmelse. Men vi blev enige om at det ville være svært for os, at give dem medbestemmelse, da vi ikke kender eleverne og de kun kommer ned på Naturama nogle få gange og vores tid sammen med dem er meget begrænset.

⁸ Se bilag

Eleverne blev inviteret til at være med til et forløb om livets udvikling over 3 gange. Alle 3 gange havde vi valgt at arbejde i workshops. Deres introduktion til emnet var en hjemmelavet film på 12 min. om hvordan jorden og månen blev skabt, hvorfor der ikke i starten var liv på jorden? om livets opstående og hvordan dyrene har udviklet sig? Filmen var delt om i 4 dele af 3 min, hvor vi hver især fortalte om hver vores 3 min.

Derefter skulle eleverne ud i workshops. Der skulle de bl.a. arbejde med hvordan jorden engang havde hængt sammen, der blev snakket om pladetektonik og vulkaner. Eleverne lavede vulkaner med lava udbrud. De arbejdede også med fremstilling af gips fossiler, idet vi havde haft en snak om, at Alfred Wegener pga. af fossiler havde opdaget, at jorden havde hængt sammen.

Den anden gang de var på museet, skulle eleverne arbejde med sanser. Der var 4 workshops, hvor de skulle høre lidt evolutionen indenfor høre-, lugte-, syn- og følesansen. Hver workshop var 30 min.

Tredje gang de var på besøg, skulle de tegne fremtidsdyr og lave gæt og grimasser. De sætninger de skulle gætte, var alle noget som de har været igennem i de forskellige workshops. Vi brugte gæt og grimasser som en gentagelse, for at eleverne lige kom igennem de forskellige emner igen.

Eleverne har ikke haft mulighed for at være medbestemmende, men havde vi haft forløbet på en skole, hvor vi kendte eleverne godt og de var i trygge rammer, kunne de sagtens være med til, at bestemme noget af det der skulle forgå i sådan et forløb.

Hvis man vil lade eleverne være med til at bestemme, er det vigtigt at vi som lærer guide dem i, hvad det er vi skal igennem. Hvis man starter med filmen om livets udvikling og deler den ind i grupper, hvor hver gruppe skal finde ud af hvordan de vil fremlægge deres klip, så vil der komme forskellige forslag. Ud fra det eleverne fremlægger, kan man så på klassen tage en snak om, hvad der kunne være spændende at vide mere om, og hvordan kunne vi godt tænke os at arbejde med det. Læreren kunne have en masse forskellige opgaver med, som man sammen med eleverne kunne diskutere om det kunne være sjovt at lave nogle eksperimenter eller skal det være undersøgende opgaver osv.

Man kunne også lave et storylineforløb. I et storylineforløb får eleverne mulighed for at blive en del af denne historie og være med til forskellige aktiviteter i løbet af historien. Læreren har i

storylinemetoden på forhånd gennemtænkt nogle nøglespørgsmål og aktiviteter, som eleverne skal igennem. De nøglespørgsmål og aktiviteter der bliver stillet, skal i stor udstrækning være åbne, så eleverne har mulighed for medbestemmelse. De får lov til at være kreative i deres besvarelser af de stillede aktiviteter, og på den måde får de medansvar for forløbet.

Konklusion

Selvom det står i folkeskoleloven at eleverne skal have medbestemmelse i undervisningen, så kan det være svært at få det ind i dagligdagen. Om det er fordi lærerne ikke er gode nok til at se, hvor eleverne kan have indflydelse eller om det er angsten for, ikke at nå de mål man skal, er ikke godt at vide. For ser vi på Børnerådets undersøgelse, kan vi jo se at eleverne rigtigt gerne vil være medbestemmende og at det betyder noget for dem at blive hørt. Medbestemmelse er en motivationsfaktor for eleverne, de får ejerskab til emnet, når de selv har været med til at vælge. Så vi skal blive meget bedre til at inddrage eleverne.

Litteraturliste

Faglitteratur

Andersson, Matti og Hansbøl, Gorm

Dannelse til demokratisk medborgerskab

Forlag: Efterskoleforeningens, 2006

Børnerådet

Medbestemmelse i folkeskolen

Forlag: Socialministeriet

1 oplag 2002

Demokratikanon

Udgivet af: Udvalget til udarbejdelse af en demokratikanon og undervisningsministeriet

2008

Lundis, Bjarne H

De voksne bestemmer-

-men vi er her også

Forlag: Sidespejlet

1 oplag 1990

websider

<http://www.boerneinfo.dk/b%c3%b8rnekonventionen/hvad+er+b%c3%b8rnekonventionen>

Uvm, kap 1, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=133039#K1>

Bilag

Spørgeskema